

Drogowskazy

Pismo instruktorów ZHR

ISSN 1425-2341
NR 10 (31) ROK IV
22.10.1995 r

Złaz Wędrowników

a

kujawski pejzaż

fotograf

archiwum Ws@tS

na okładce kamienne maski na murze XII w. kościoła, symbolizują "dobro i zło"

W NUMERZE MOŻNA PRZECZYTAĆ:

Rzadko się zdarza zobaczyć rozentuzjasmowanych chłopców w wieku 15—19 lat. Była taka okazja...

Tomasz Sibora hm., str. 4

Federacja Skautów Europy
materiał **Roberta Wiraszki hm.**, str. 6

Mimo niewielkiej liczby, mimo pomijania nas przez część „wielkich tego świata”, jesteśmy poważną siłą społeczną. Siłą, w którą powinniśmy uwierzyć, wzmocnić i wykorzystać dla dobra Polski.
Marcin Jędrzejewski hm., str. 9

Na zbliżającym się Zjeździe Programowo-Metodycznym w Skarżysku Kamiennej podejmiemy problem funkcjonowania sprawności w naszych drużynach.

Tomasz Łęcki hm., str. 10

DROGOWSKAZY MOŻNA KUPIĆ:

- Główna Kwatera Harcerzy w Warszawie
ul. Jakubowska 18
- Biuro Naczelnictwa ZHR w Warszawie
ul. Krakowskie Przedmieście 64/33
- Redakcja „Drogowskazów” w Inowrocławiu
ul. Roosevelta 36
(dyżury — wtorki w godz. 16.00—18.00)
- Drogą prenumeraty wpłacając na konto ZHR kwotę pieniędzy odpowiadającą wielokrotności zamawianych numerów + koszt wysyłki. Potwierdzenie wpłaty należy przesłać na adres redakcji: Redakcja „Drogowskazów”, 88-108 Inowrocław 8, skr. poczt. 17.

NR KONTA BANKOWEGO:
GŁÓWNA KWATERA HARCERZY ZHR
PKO B.P. X/O WARSZAWA
1603-550462-132

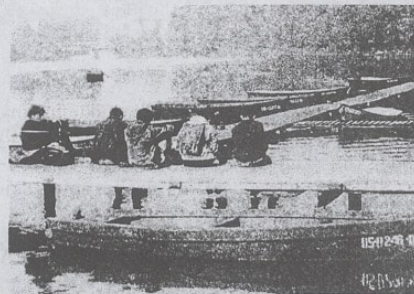
IV Jesienny Zjazd Wędrowników

"Dialog"

Po raz czwarty na Kujawach inowrocławskich odbył się Jesienny Zjazd Wędrowników. Trzy dni października (5-7), podczas których odbywało się to spotkanie, zostaną chyba na długo w pamięci uczestników, jak i organizatorów. W Zjeździe uczestniczyło 70 osób, które reprezentowały środowiska wędrownicze z Aleksandrowa Kujawskiego, Bydgoszczy, Gdańska, Inowrocławia, Mielca, Poznania, Pułtuska, Świecia nad Wisłą i Torunia. W opinii wielu druhów była to najlepsza impreza wędrownicza jaka odbyła się w historii ZHR. Co zadecydowało o tak wysokiej ocenie? Myślę, że najważniejszą sprawą był oczywiście program, a szczególnie różnorodność propozycji, zarówno tych stanowiących główne punkty programu, mającego na celu ukazanie technik wędrowniczych, jak również wszystkie zajęcia dodatkowe, których było całe mnóstwo. Rzadko się zdarza zobaczyć rozentuzjasmowanych chłopców w wieku 15-19 lat. Była taka okazja podczas kominka w pięknej "sali kominkowej" u Ojców Franciszkanów na Górze Kalwarii w Pakości. Wędrownicy opowiadali o swoich przeżyciach związanych z uczestnictwem w czterech sekcjach. Uczestnicy "sekcji lotniczej" opowiadali swoje przeżycia związane z lotem samolotem "Gawron", trudnościami lądowania szybowcem, spotkania z wicemistrzami świata w modelarstwie i prezentacji modeli, zasiadania za sterami najnowocześniejszego na świecie śmigłowca bojowo-szturmowego Mi-24, spotkaniem z pilotami wojskowymi. Uczestnicy "sekcji przyrodniczo - kajakowej" opowiadali o rejsie statkiem spacerowym po legendarnym jeziorze Gopło i oglądaniu Mysiej Wieży w Kruszwicy, spotkaniu z przyrodnikami Nadgoplańskiego Parku Tysiąclecia oraz spływie kajakowym rzeką Notecią. Uczestnicy "sekcji historyczno - rowerowej" dzielili się wrażeniami ze spotkania z średniowieczną architekturą Kujaw - możliwością dotarcia tam, gdzie zwykle nie może wejść zwykły turysta, spotkania z archeologami, historykami, przewodnikami, itd., opowiadali o przeżyciach na rowerowym szlaku i współdziałaniu ze specjalistą w dziedzinie eksploatacji roweru. Uczestnicy "sekcji fotograficznej" opowiadali o pracy z najnowocześniejszym sprzętem foto. Wielość wrażeń przerastała kontrolowanie emocji - to było wielkie święto wędrownictwa. Oczywiście sobotni wyciecznik nie był jedynym elementem programu, a wspomniane wcześniej zajęcia towarzyszące były również atrakcyjne i kształcące. Warto tu wspomnieć o prezentacji harcerskich filmów w VHS, grze rysunkowej, pracach renowacyjnych przy stacjach - Kaplicach Kalwarii oraz pokazie sztucznych ogni. Ważnym elementem programu była Droga Krzyżowa z pochodniami w scenarii XVII-wiecznej Kalwarii Pakoskiej oraz Msza Święta, podczas której nad głowami w kościele latała ogromna biała sowa! Kazanie podczas Mszy Św. wygłosił oraz Drogę Krzyżową prowadził ks. Andrzej Zakrzewski zawiązując do idei "Dialogu".

W ostatnim dniu odbyła się również konferencja programowa nt: "Służby w wędrownictwie". W Zjeździe uczestniczyło wielu gości i rodziców wędrowników, na czele z marszałkiem sejmiku samorządowego województwa bydgoskiego Panem Ryszardem Brejzą oraz dyrektorem Muzeum im. Jana Kasprzowicza w Inowrocławiu Panią Janiną Sikorską, oboje zresztą są członkami współdziałającymi ZHR.

Po całej imprezie organizatorzy stwierdzili, że rozmach działań był ogromny. Zjazdowicze korzystali z 5. samochodów specjalnie zamówionych na tę imprezę, przemieszczali się pociągami i autobusami MPK, obsługiwało ich około 20

specjalistów z różnych dziedzin, sekcja organizacyjna liczyła 15. osób, na Zjeździe funkcjonował skomputeryzowany sekretariat i sklepik. Zjazd korzystał z pomocy takiej ilości instytucji, i korzystał z takiej ilości pomieszczeń, że dziś trudno jest wyliczyć wszystkie. Koszty organizacyjne wyniosły 2300 zł. Najważniejsze jest jednak to, że nasi wędrownicy są wspaniałymi ludźmi, którzy stworzyli taką atmosferę Zjazdu, jakiej dawno na imprezach harcerskich nie było. Sposób w jaki wędrownicy brali udział w tym Zjeździe w ocenie organizatorów jest najlepszym podziękowaniem za kilkumiesięczny trud przygotowawczy. Za rok znów będzie Zjazd, czy będzie równie niesamowity, przekonajcie się sami!

Tomasz Sibera hm.

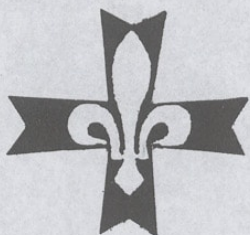
Federacja Skautów Europy

W oczekiwaniu na decyzję w sprawie naszego członkostwa w WOSM postanowiliśmy zamieścić obszerny materiał na temat Federacji Skautów Europy. Poniższy materiał pozwoli nam zrozumieć, z czego zrezygnowaliśmy, lub do czego możemy jeszcze przystąpić. Wszystko

zależy od dalszych kroków, jakie podejmiemy w kwestii uczestniczenia w światowym lub europejskim skautingu. Warto dodać, że aktualnie SHK „Zawisza” jest na drodze integracji ze strukturami FSE.

REDAKCJA

PRYZRZEZENIE

**NA MÓJ HONOR,
ZA LASKĄ BOŻĄ
PRYZRZEKAM:
CAŁYM ŻYCIEM
SŁUŻYĆ
BOGU, KOŚCIOŁOWI,
OJCZYŹNIE MOJEJ
I EUROPIE;
BLIŹNIEMU
NIEŚĆ CHĘTNĄ POMOC
W KAŻDEJ SYTUACJI
I PRZESTRZEGĄC
PRAWA SKAUTOWEGO.**

PRAWO SKAUTOWE

1. Skaut dba o swój honor aby zasłużyć sobie na zaufanie.
2. Skaut jest lojalny wobec swojego kraju, rodziców, przełożonych i podwładnych.
3. Skaut jest powołany do służby bliźniemu i jego zbawieniu.
4. Skaut jest przyjacielem wszystkich i bratem dla każdego innego skauta.
5. Skaut jest uprzejmy i rycerski.
6. Skaut widzi w naturze dzieło Boga; kocha rośliny i zwierzęta.
7. Skaut jest karny, otwarty na uwagi i pouczenia i każde zadanie wykonuje sumiennie do końca.
8. Skaut jest panem samego siebie: uśmiecha się i śpiewa w kłopotach.
9. Skaut jest oszczędny i troszczy się o dobro innych.
10. Skaut jest czysty w myślach, słowach i uczynkach.

ZASADY PODSTAWOWE SKAUTÓW EUROPY

1. Obowiązki skauta rozpoczynają się w domu.
2. Skaut jest wierny swojej Ojczyźnie i działa na rzecz jedności i braterstwa w Europie.
3. Skaut — syn Chrześcijaństwa jest dumny

6 DROGOWSKAZY

ze swej Wiary; pracuje sumiennie, aby ustanowić Królestwo Chrystusa w całym swoim życiu i w świecie, który go otacza.

NR 10 (31)

STATUT FEDERACJI SKAUTINGU EUROPEJSKIEGO ZBIÓR ZASAD NATURALNYCH I CHRZEŚCIJAŃSKICH RUCHU SKAUTOWEGO

Celem niniejszego statutu jest:

- zdefiniowanie zasadniczych idei, które służyły za podstawę Skautingu od samego jego początku: „Skaut jest człowiekiem Wiary; odrzucam przeto wszelkie formy 'skautingu', które nie mają Religii za podstawę” — Baden-Powell,
  - określenie naturalnych i chrześcijańskich zasad Ruchu Skautingowego, będących fundamentem cywilizacji europejskiej,
  - przedstawienie uniwersalnych założeń tworzących podstawę skautowej metody wychowawczej i określających jednocześnie niepowtarzalną mądrość narodów w sukcesji pokoleń poprzez ich dzieje,
  - skonstruowanie kodeksu współdziałania i wzajemnej zależności wszystkich ludzi, którzy na tych konkretnych zasadach chcą tworzyć autentyczne braterstwo skautingu międzynarodowego.
1. Skauting wierzy w nadprzyrodzone przeznaczenie, osobiste i wyłączone, każdego człowieka i odrzuca w konsekwencji wszelkie koncepcje społeczne dążące do masowości lub kolektywizacji, które zamiast wątpliwej „nadzwyczajności”, poświęcając człowieka społeczeństwu gubią jego godność i duchowość.
  2. Skauting pragnie tworzyć i rozwijać człowieka wiary, syna Kościoła.
  3. Skauting odróżnia racjonalizm od irracjonalizmu, bez błędnego rozdzielania ich wbrew naturalnemu współistnieniu ani ich mieszania; związki, które się na to powołują są inspirowane przez świeckich instruktorów i wychowawców, na których rodzice dzieci przelewają swój autorytet. Rola wychowawców i instruktorów skautowych opiera się na prawach i obowiązkach świeckich w społeczeństwie, jakie ma każdy obywatel i chrześcijanin.
  4. Skauting pragnie nauczać sensu kontemplacji i świętości.
  5. Skauting uważa życie i zabawę na łonie natury za zasadniczy i pierwotny fundament swojej metody wychowawczej i nie ogranicza nigdy człowieka do bycia jedynie szyfem; uważa, że przyrodę należy w pierwszej kolejności podziwiać, poznawać i szanować, a dopiero potem przetwarzać i wykorzystywać.
  6. Skauting pragnie uczyć pokory, w duchu ubóstwa i w sensie bezinteresownej służby, poprzez zastosowanie prostych, przystępnych dla wszystkich środków, które rozwijają rozsądek, zręczność, kulturę osobistą i pojęcie harmonii — wyklucza kosztowne techniki, które powodują i rozwijają iluzję i zaślepienie.
  7. Skauting pragnie wyrwać się z wszelkiej własności pod różnymi formami materializmu i totalitaryzmu maskowanych przekonaniem, że stanowią one cechę dziejów — przeszłości, teraźniejszości i przyszłości.
  8. Skauting jest metodą wychowawczą; różni się od ruchu młodzieżowego swoją istotą i przeznaczeniem — w przeciwieństwie do ruchu młodzieżowego, którego celem podstawowym jest służba Państwu lub jakiejś ideologii politycznej, świeckiej, a nawet spirytualistycznej, uważa, że obok szkoły jest komplementarny z Rodziną, która jest dla dziecka pierwszym przełożonym — instruktorem.
  9. Skauting, będąc kompleksową metodą wychowawczą, pragnie wychować człowieka w jego

wnętrzu, przeto przywiązuje prawdziwie wagę do kształtowania zarówno jego osobowości, jak też cech istoty społecznej; naucza miłości Ojczyzny, sensu honoru i wierności, respektowania przyjętych zobowiązań, poczucia odpowiedzialności obywatelskiej w ramach naturalnej wspólnoty — Narodu.

10. Skauting, jako aktywna metoda wychowawcza, stara się wyrobić w dziecku, a następnie młodzieńcu obiektywizm; pobudza go do bezustannej pracy nad samym sobą, do pokonywania własnych słabości, do ciągłego wyprzedzania samego siebie, przez co sprawia, że odkrywa on obiektywizm Prawdy w życiu w społeczeństwie w miarę swoich potrzeb i sił.
11. Skauting dostrzega dziecko takim, jakim ono jest, a nie jedynie poprzez sztucznie stworzone, uogólniające schematy.
12. Skauting chce tworzyć ludzi oświeconych; ukazuje młodym prawdziwą, pełną rzeczywistość, jej uniwersalizm i trwałość.
13. Skauting kształtuje charakter dziecka.
14. Skauting uczy wolności: przez system patrolowy przystosowuje młodych, zorganizowanych w małe, 6—8 osobowe grupy rówieśników, kierowane przez jednego spomiędzy nich, w których każdy posiada określone obowiązki, do samodzielnego życia w społeczeństwie, ucząc w szczególności sensu odpowiedzialności oraz autorytetu w odpowiedniej do kompetencji mierze.
15. Skauting, metoda wychowawcza oparta na narodowościach w naturalnym porządku, przeto trwałych i obiektywnych, stara się podkreślić istotną zdolność człowieka do dostosowania się do warunków otoczenia przy jednoczesnej pełnej wierności przyjętym idealom — trzymania kursu życia bez względu na to, jak jest on modyfikowany w kontekście społecznym i psychologicznym; ma on w konsekwencji w samym sobie nieograniczone możliwości wewnętrznej odnowy w poszanowaniu największej wierności swoim podstawowym zasadom i swojemu przeznaczeniu i dzięki temu oddziaływania na otoczenie.

PRZEWODNIK RELIGIJNY FEDERACJI SKAUTINGU EUROPEJSKIEGO

ARTYKUŁ I

Skauting, zgodnie z założeniami swojego twórcy, jest metodą wychowawczą jak najbardziej kompleksową i rozwijającą przede wszystkim wychowanie religijne: „SKAUT JEST CZŁOWIEKIEM WIARY — ODRZUCAM PRZETO WSZELKIE FORMY 'SKAUTINGU', KTÓRE NIE MAJĄ RELIGII ZA PODSTAWĘ” (Baden-Powell).

Oznacza to, iż potrzeby organizacyjne ruchu skautowego nie mogą mieć przewagi nad tymi, które związane są z religijnym wychowaniem jego członków, lecz przeciwnie, że należy starać się tworzyć takie struktury, które umożliwią będą pełne religijne rozwijanie się wszystkim młodym ludziom.

Skauting jest metodą wychowawczą, która powinna poświęcić się służbie życia duchowego, a nie odwrotnie.

ARTYKUŁ II

FSE działa na rzecz jedności Europy i chce przyczynić się do odzyskania jej wspólnotowości poprzez pracę prowadzącą do narodzenia się nowego braterstwa ludzi w Chrystusie.

Jedność Europy realizowana jest przez chrześcijaństwo — religia chrześcijańska jest żywym elementem wspólnoty cywilizacji europejskiej, zróżnicowanej przez środki ekspresji, ale solidarnej poprzez ducha — koncepcje społeczne, instytucje i spuściznę wartości kulturowych. Rozłam kon-

NR 10 (31)

DROGOWSKAZY 7

hm. TOMASZ ŁĘCKI

SPRAWNOŚCI HARCERZY ZHR

Na zbliżającym się Zjeździe Programowo-Metodycznym Organizacji Harcerzy w Skarżysku Kamiennym podejmiemy problem funkcjonowania sprawności w naszych drużynach. Co zrobić, aby sprawniej zdobywano sprawności?

1. Musi zostać opracowany regulamin bazujący na dotychczasowych (ZHR i ZHP r. z. 1918), który jednocześnie uwzględni różnorakie uwagi płynące ze stosowania regulaminów wcześniejszych.
2. Musi zostać wydany regulamin i być dostępny przede wszystkim dla drużynowych i zastępowych.

W Skarżysku Kamiennej Wydział Harcerski rozpocznie prace nad Regulaminem Sprawności. Odbędą się tam zajęcia mające na celu wypracowanie optymalnego kształtu regulaminu. Należy się do tego

przygotować. Pomocą niech będzie kilka pytań i tabelka zestawiająca zapisy 3. regulaminów.

PYTANIA:

1. Do kogo adresować regulamin?
2. Czy sprawności winny być powiązane ze zdobywaniem stopni?
3. Czy sprawności mistrzowskie winny być powiązane z uprawnieniami państwowymi? Jakimi?
4. Czy do regulaminu można włączyć niektóre sprawności okolicznościowe. Może w formie bardziej uniwersalnej? Jakiej?
5. Czy zdobywanie sprawności powinno być powiązane z przyznaniem odpowiednich uprawnień, czy przywilejów w drużynie, hufcu?
6. Czy sprawności wędrownicze, bądź mistrzowskie należy wyróżnić graficznie?

ZESTAWIENIE

	Regulamin sprawności ZHR	Regulamin sprawności KIHAM — ZHP r. z. 1918	Regulamin sprawności ZHP reprint 1957	Moje UWAGI
CZYM JEST SPRAWNOŚĆ	Sprawności harcerskie stanowią dla harcerzy próby umiejętności i charakterów. Są one zdobywane głównie w okresie przygotowawczym przed otwarciem próby na stopień — mogą też stanowić element próby na stopień. Zdobyte określone sprawności oznaczają, że zdobywający harcerz posiada określoną przez regulamin wiedzę i umiejętności.	Sprawność jest to nabyta i wykazana praktycznie biegłość — umiejętność harcerza w określonej dziedzinie.	Harcerz lub harcerka, której przyznano rozkazem drużyny najniższy stopień harcerski, ma prawo zdobywać sprawności wybrane według własnej ochoty. Ambicją każdego członka drużyny jest zdobycie różnych sprawności, które pomogą mu w harcerskiej pracy i przydadzą się w życiu. Oznaki sprawności na rękawie munduru wskazują, że harcerz wykonał określone zadania, zdobył potrzebne umiejętności i gotów jest je stosować zawsze, gdy zajdzie tego potrzeba.	
ZDOBYWANIE SPRAWNOŚCI	Zdobywanie sprawności jest poprzedzone próbą. Wniosek o otwarcie próby składany jest z inicjatywy zdobywającego harcerza. Inicjatorem wniosku może być też zastępowy lub sam drużynowy. Decyzję o otwarciu próby podejmuje, nażuruje jej przebieg i ocenia efekty drużynowy lub powołana przez niego w tym celu komisja. Próba przebiega według karty próby uložonej przez harcerza w porozumieniu z drużynowym lub stopniową komisją. Karta próby zawiera zadania i terminarich wykonania. Próba na sprawność może trwać: * dla sprawności I stopnia — 1-2 tygodnie; * dla sprawności II stopnia — 3-4 tygodnie; * dla sprawności III stopnia — 1-2 miesiące; * dla sprawności mistrzowskich — 1-6 miesięcy. W uzasadnionych wypadkach, ze względu na charakter sprawności lub przewidziane wypadki — drużynowy może podjąć decyzję o przedłużeniu próby o 10% czasu. W szczególnych wypadkach można, jako część zadania, uznać prace wykonywane przez harcerza i jego zastępowych w okresie próby na sprawność. Decyz-	Zdobywanie sprawności — a więc nabywanie biegłości i umiejętności w określonych dziedzinach. Wskazaniem jest wymaganiom stopni harcerskich, w których ustalono minimalną ilość sprawności konieczną do zdobycia kolejnego stopnia. Zdobywanie sprawności może być formą zaliczenia części próby na stopień w niektórych dziedzinach. Wskazówki dla drużynowych w tym zakresie sformułowane są przy wymaganiach sprawności oraz w części IV książeczki. Dla poziomu każdego stopnia harcerskiego przewidziane są sprawności odpowiedniego stopnia trudności oznaczone gwiazdkami: * sprawność I stopnia na poziomie młodaka-ochotnika, ** sprawność II stopnia na poziomie wydawdowy-tropicielki, *** sprawność III stopnia na poziomie ćwika-pionierki. W niektórych dziedzinach (samarytańska, wędrownictwo, obywatelstwo) wstępna sprawność mistrzowska. Warunkiem przystąpienia do ich zdobywania jest wcześniejsze zdobycie wymaganych sprawności III stopnia. Charakter sprawności mistrzowskiej to też sprawność „trzy pióra”. Harcerz może zdobywać sprawności o	Sprawności można zdobywać w drużynie harcerskiej, zarówno w ciągu roku szkolnego jak i podczas wakacji na obozie, kolonii harcerskiej, obozie wędrownym. Zdobywanie sprawności składa się z dwóch części: — przygotowania do próby, — próby końcowej. Do zdobycia sprawności harcerz może się przygotowywać na zbiórkach, podczas zajęć w Domu Harcerza, u siebie w domu. Przygotowanie polega na wykonaniu przez harcerza samodzielnie lub wspólnie z zastępowym przepisanych wymaganiom próby, co pozwoli na pogłębianie umiejętności i wiedzy z zakresu przygotowania i wiedzy z zakresu wykonania. Wszystkie prace w okresie przygotowania powinny być tak udokumentowane, aby mogły zostać szczegółowo opisane i przedstawione do oceny przed dopuszczeniem do próby końcowej, a także na zadanie komisji. Okres przygotowawczy trwa w zależności od rodzaju sprawności i wieku harcerza od kilku do kilkunastu tygodni. O zakończeniu okresu przygotowawczego	
ZDOBYWANIE SPRAWNOŚCI				
OGRANICZENIA				
OGRANICZENIA				

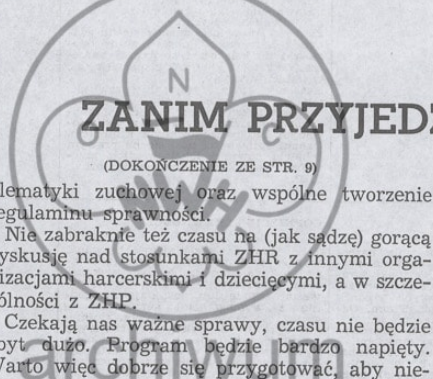
	Regulamin sprawności ZHR	Regulamin sprawności KIHAM — ZHP r. z. 1918	Regulamin sprawności ZHP reprint 1957	Moje UWAGI
ZDOBYWANIE SPRAWNOŚCI	zje o tym podejmuje drużynowy. Sprawność przyznaje swoim rozkazem drużynowy.	stopniu trudności odpowiadającym poziomowi zdobywanego stopnia harcerskiego lub wyższym, nie może natomiast zdobywać sprawności o stopniu trudności niższym od poziomu zdobywanego stopnia. Zasada ta nie dotyczy harcerzy zdobywających stopień harcerza orlego-wędrowniczki, dla których przeznaczone są zarówno sprawności mistrzowskie jak i sprawności III stopnia.	go decyduje zastępowy, który wspólnie z zastępowym pracuje pozostających harcerzy i stawia wniosek do rady drużyny o dopuszczenie do próby końcowej. Do próby końcowej na sprawność dopuszcza drużynowy po zasięgnięciu opinii rady drużyny. Dopuszczenie nie musi być przeprowadzone przez rozkaz drużyny, natomiast należy je odnotować w „protokole próby”. „Protokół próby” zawiera tekst wymagań sprawności, nazwisko i przydział służbowy harcerza oraz notatkę drużynowego o dopuszczeniu do próby. „Protokół próby” harcerz obowiązany jest przedstawić komisji w czasie próby końcowej.	
OKRES PRÓBY	Harcerz zgłasza drużynowemu swą decyzję o przystąpieniu do zdobywania sprawności przedstawiając kartę próby. Sporządzenie karty próby ma na celu planowe i świadome podjęcie zadań indywidualnych lub związanych z pracą zastępy i drużyny. Młodszy harcerzem w opracowaniu karty próby powinien pomóc zastępowy lub starszy harcerz. Po przedstawieniu karty próby — planu zdobywania sprawności drużynowy dopuszcza harcerza do próby sprawności. Decyzja ta może być zgłoszona w rozkazie. Okres próby powinien trwać od jednego do dwóch miesięcy (dłużej dla sprawności trudniejszych). W tym czasie harcerz realizuje zaplanowane zadania, zdobywa wiedzę i umiejętności oraz wykazuje się swymi osiągnięciami. Prace wykonanych wcześniej oraz dla innych celów (np. w szkole) nie uwzględnia się. Drużynowy lub wskazana przez niego osoba zalicza na kartce próby właściwie wykonane zadania. Próby na sprawności mistrzowskie przeprowadza komisja stopnia harcerza orlego-wędrowniczki. W drużynie mogą być wprowadzone obowiązujące formy przeprowadzania prób sprawności, na przykład „próba końcowa” stanowiąca podsumowanie wykonywanych prac, wskazana przy zdobywaniu niektórych sprawności.	Próbę końcową przeprowadza komisja wybrana przez radę drużyny i mianowana przez drużynowego. Członkami komisji mogą pomagać zaproszeni fachowcy. Drużynowy nie powinien zezwalać na powoływanie komisji niektórych sprawności specjalnych, jeżeli nie ma gwarancji zapewnienia wysokiego poziomu fachowości komisji. W takich wypadkach próbę końcową mogą harcerze odbywać w sąsiedniej drużynie lub w komisji przy komendzie hufca. Hufcowy w razie stwierdzenia niskiego poziomu komisji przy drużynie może zawiesić jej działanie. Próbę końcową można odbywać również na obozie lub kolonii harcerskiej przed komisją powołaną przez komendanta obozu. Próba końcowa jest sprawdzianem poziomu zaradności i sprawności harcerza w obranej dziedzinie. Nie jest to jednak egzamin, w czasie którego sprawdza się w sposób formalny wiadomości knadyata. Próba końcowa powinna być przeprowadzana w trakcie wykonywania przez harcerza określonych przez komisję zadań i nie powinna trwać dłużej niż kilka dni. W razie pozytywnego wyniku próby członkowie komisji podpisują „protokół próby” i stawiają wniosek o przyznaniu sprawności. W razie oceny negatywnej próby można powtórzyć w czasie określonym przez komisję i wpisany do „protokola próby”. Jeżeli wynik powtórzenia jest negatywny, harcerz musi przystąpić do zdobywania sprawności od początku, z tym że ponowne dopuszczenie do próby nie może nastąpić przed upływem 3 miesięcy.	PRÓBA KOŃCOWA Do próby końcowej harcerz powinien przystąpić najpóźniej w miesiąc po dopuszczeniu. Próbę końcową przeprowadza komisja wybrana przez radę drużyny i mianowana przez drużynowego. Członkami komisji mogą pomagać zaproszeni fachowcy. Drużynowy nie powinien zezwalać na powoływanie komisji niektórych sprawności specjalnych, jeżeli nie ma gwarancji zapewnienia wysokiego poziomu fachowości komisji. W takich wypadkach próbę końcową mogą harcerze odbywać w sąsiedniej drużynie lub w komisji przy komendzie hufca. Hufcowy w razie stwierdzenia niskiego poziomu komisji przy drużynie może zawiesić jej działanie. Próbę końcową można odbywać również na obozie lub kolonii harcerskiej przed komisją powołaną przez komendanta obozu. Próba końcowa jest sprawdzianem poziomu zaradności i sprawności harcerza w obranej dziedzinie. Nie jest to jednak egzamin, w czasie którego sprawdza się w sposób formalny wiadomości knadyata. Próba końcowa powinna być przeprowadzana w trakcie wykonywania przez harcerza określonych przez komisję zadań i nie powinna trwać dłużej niż kilka dni. W razie pozytywnego wyniku próby członkowie komisji podpisują „protokół próby” i stawiają wniosek o przyznaniu sprawności. W razie oceny negatywnej próby można powtórzyć w czasie określonym przez komisję i wpisany do „protokola próby”. Jeżeli wynik powtórzenia jest negatywny, harcerz musi przystąpić do zdobywania sprawności od początku, z tym że ponowne dopuszczenie do próby nie może nastąpić przed upływem 3 miesięcy.	
PRZYZNANIE SPRAWNOŚCI	Drużynowy po stwierdzeniu na podstawie podpisów z karty próby — zaliczenia wszystkich wymaganych czynności przyznaje sprawność i decyduje swoją ogłasza w rozkazie. Zdobyte sprawności wpisuje się do ewidencji harcerza w książce pracy drużyny i do książeczki służbowej. Karty prób zachowuje się w aktach drużyny.	PRZYZNANIE SPRAWNOŚCI Drużynowy po stwierdzeniu na podstawie podpisów z karty próby — zaliczenia wszystkich wymaganych czynności przyznaje sprawność i decyduje swoją ogłasza w rozkazie. Zdobyte sprawności wpisuje się do ewidencji harcerza w książce pracy drużyny i do książeczki służbowej. Karty prób zachowuje się w aktach drużyny.	PRZYZNANIE SPRAWNOŚCI Drużynowy po stwierdzeniu na podstawie podpisów z karty próby — zaliczenia wszystkich wymaganych czynności przyznaje sprawność i decyduje swoją ogłasza w rozkazie. Zdobyte sprawności wpisuje się do ewidencji harcerza w książce pracy drużyny i do książeczki służbowej. Karty prób zachowuje się w aktach drużyny.	
OGRANICZENIA				
OGRANICZENIA				
OGRANICZENIA				

KĄCIK ZJAZDOWY

	Regulamin sprawności ZHR	Regulamin sprawności KIHAM — ZHP r. z. 1918	Regulamin sprawności ZHP reprint 1987	Moje UWAGI
OZNACZENIA, OGRANICZENIA, OBDWIAZKI, UPRAWNIENIA	<p>* sprawność III stopnia — poziom ćwika i H.O.</p> <p>U w a g a! Sprawności mistrzowskie można zdobywać dopiero po uprzednim zdobyciu sprawności III stopnia z tej samej grupy.</p> <p>UPRAWNIENIA I OBOWIĄZKI</p> <p>Zdobyte sprawności upoważniają do noszenia na mundurze jej oznaczenia (sprawność wyszywa się w kolorze czerwonym na zielonym krążku filcu o średnicy ok. 3 cm).</p> <p>Oznaki sprawności nosi się na prawym ramieniu, w trzech pionowych rzędach.</p> <p>Harcerz posiadający określoną sprawność zobowiązany jest do udzielania wszystkim potrzebującym pomocy i porady z zakresu swoich umiejętności. Można decyzyjnie drużynowo otworzyć w drużynie system wewnętrznych uprawnień związanych z posiadanymi sprawnościami.</p> <p>W razie stwierdzenia rażącej niezgodności tematyki, która obejmowała sprawność, bądź niewłaściwego korzystania z posiadanej wiedzy, Rada drużyny może sprawność odebrać.</p>	<p>być wyszyta bezpośrednio na mundurze lub na przyszytym do munduru krążku z materiału mundurowego w kolorze khaki lub szarym dla harcerek — jednolicie w całej drużynie. Wskazane jest aby harcerz sam wyszywał oznaki zdobytych sprawności.</p> <p>Oznaki sprawności na rękawie munduru wskazują, że harcerz zdobył potrzebne umiejętności, wykonał określone zadania wykazując w nich biegłość i gotów jest stosować nabyte umiejętności zawsze gdy zajdzie tego potrzeba.</p> <p>ODEBRANIE SPRAWNOŚCI</p> <p>Jeżeli harcerz posiadający sprawność wykáže w konkretnej potrzebie brak zaradności, błędnym wykonaniem zadania wyrządzi szkodę lub postępuje niezgodnie z wymaganiami sprawności — sprawność może być odebrana.</p> <p>Odebranie sprawności dokonuje drużyny po zasięgnięciu opinii rady drużyny ogłaszając swą decyzję w rozkazie.</p> <p>Odebranie sprawności mistrzowskiej dokonuje komisja stopnia harcerza orlego-wędrowniczki po zasięgnięciu opinii rady drużyny.</p> <p>Po odebraniu sprawności wykreśla się ją w książeczce służbowej i w ewidencji harcerza. Harcerzowi nie wolno nosić jej oznaki na mundurze.</p> <p>Powtórne przystąpienie do zdobywania sprawności może nastąpić dopiero po upływie 6 miesięcy od jej odebrania.</p>	<p>Harcerzowi po cofnięciu sprawności nie wolno nosić jej oznaki. Sprawność cofnięta wykreśla się w książeczce służbowej i w ewidencji harcerza.</p> <p>Powtórne zdobywanie sprawności może nastąpić dopiero po upływie 6 miesięcy od daty cofnięcia sprawności.</p>	
NOWE SPRAWN.	Regulaminy nowych sprawności tworzyć mogą drużynowi lub zainteresowani harcerze. <p>Nowo utworzone regulaminy zatwierdza hufcowy, ich kopie przesyła należy do Głównej Kwatery Harcerzy GKH-rzy raz w roku będzie publikować powstające w hufcach nowe sprawności, część z nich zostanie decyzją Naczelnika włączona do ogólnozwiązkowego regulaminu sprawności.</p>	brak zapisu.	brak zapisu.	

DRUGI DRUHU!

BARDZO CIĘ PROSZĘ, PRZYJEDŹ NA NASZ ZJAZD DOBRZE PRZYGOTOWANY. ALE TO NIE WSZYSTKO. SVOJE PRZYGOTOWANIE OPRZYJ O DOŚWIADCZENIE, O TO, CO WYCHODZI LUB NIE WYCHODZI W TWOJEJ DRUŻYNIE. PRZEMYŚL RÓWNIEŻ PRZYCZYNNY TAKIEGO STANU RZECZY.

ZANIM PRZYJEDZIESZ NA ZJAZD...

(DOKONCZENIE ZE STR. 9)

blematyki zachowej oraz wspólne tworzenie regulaminu sprawności.

Nie zabraknie też czasu na (jak sądzę) gorącą dyskusję nad stosunkami ZHR z innymi organizacjami harcerskimi i dziećmi, a w szczególności z ZHP.

Czekają nas ważne sprawy, czasu nie będzie zbyt dużo. Program będzie bardzo napięty. Warto więc dobrze się przygotować, aby nie

potrzebnie nie tracić cennych minut. Bez wątpienia na jednym Zjeździe nie rozwiążemy wszystkich poważnych problemów. Nie liczymy na żadne cudowne objawienia. Potrzeba wielu lat żmudnej pracy, aby zrealizować choć część poruszanych przeze mnie zadań. Przewrotnie zapytam więc: po co to wszystko? Odpowiedź jest prosta: Jeśli nawet ktoś jest pewny, że wie KIM JEST i DOKĄD IDZIE, warto zapytać innych, czy na pewno nie pomyli drogi?

C Z U W A J!

TOMASZ ŁĘCKI hm.
(Poznań)

hm. TOMASZ SIBORA

KURS LIDERÓW

Hasłem ostatniego Zjazdu Programowo-Metodycznego było stwierdzenie: *Instruktor — Lider Rzeczypospolitej*. Zastanawiające jest, na ile ta myśl pozostała w naszych umysłach, na ile dążymy jako instruktorzy do stawiania się liderami. Liderami nie tylko w tym szerokim znaczeniu, np. w polityce, ale podczas zwykłych zajęć w szkole, pracy, harcerstwie. Każdy chyba z nas powinien zapytać się sam siebie, jaki jest bilans jego dokonań w ostatnim czasie, np. roku? Czy poprawiłem swe osiągnięcia sportowe, szkolne, zawodowe, harcerskie? A może jest tak, że już dawno zapomniałem jak wygląda piłka do koszykówki, w szkole średnia 3,0 — ta sama od dwóch lat, własne finanse już od dawna nie wzrastają — chociaż brakuje mi na wszystko, próbę H.R. realizuję już 3 rok, itd. Coś tu chyba jest nie tak. W taki sposób nie zostaniemy liderami. Nie tylko Rzeczypospolitej, ale nawet „grupy podwórkowej”. Żadni z nas liderzy.

Ale zamiast narzekać chęć przedstawię wam propozycję kursu, który odbył się w lipcu br. i miał na celu kształtowanie postawy lidera w kadrze jednego z ZHR-owskich szczepli.

CZĘŚĆ PROGRAMU KURSU:

3. ZAŁOŻENIA WYCHOWAWCZE I PROGRAMOWE

3.1. CEL KURSU

Kurs Liderów Czarnego Szczepu Harcerzy jest nowatorską formą kształcenia kadry instruktorskiej ZHR. Na kursie spotykają się osoby dobrze się znające i współpracujące ze sobą w ramach własnego szczepla. Układ taki pozwala precyzyjnie określić założenia wychowawcze oraz pokierować tematykę zajęć tak, aby najlepiej odpowiadały aktualnym potrzebom środowiska.

Celem kursu jest przekazanie „Skrzynki z narzędziami” pozwalającej być jak najlepszym wodzem we własnym środowisku (zastępowym, drużynowym, kapelanem, itp.) oraz poprzez harcerską praktykę stawać się liderem życia społecznego — Liderem Rzeczypospolitej.

Celem dodatkowym jest nauka pracy w zespole liderów, faktyczne zrozumienie potrzeb, zainteresowań i problemów innych grup wiekowych we własnym, trzypoziomowym szczeple.

Oczywistym jest, że kurs pełni również rolę wychowawczą i krajoznawczo-poznawczą. Uwienieniem obozu będzie opracowanie kroniki-albumu.

3.2. CHARAKTERYSTYKA UCZESTNIKÓW I CELE WYCHOWAWCZE

● **Tomasz Sibora**, 23 lata, student, menedżer muzeum, hufcowy, redaktor naczelny „Drogowskaczy”. Próba hm., Harcerz Rzeczypospolitej, kawaler. CEL: *doskonalenie umiejętności kierowania zespołem liderów, wypoczynek.*

● **ks. Andrzej Zakrzewski**, 27 lat, ksiądz, kapelan IHH-rzy, szczeplowy, przewodnik, próba H.R. CEL:

doskonalenie zdolności wodzowskich, pogłębianie duchowości, wypoczynek.

● **Waldemar Przybylski**, 23 lata, technik-chemik, drużynowy 2 IDW, aktualnie służba wojskowa — urlop, podharcemistrz, H.O., kawaler. CEL: *przygotowanie do pełnienia funkcji hufcowego, utrzymanie kontaktu harcerskiego, wypoczynek.*

● **Paweł Zalewski**, 24 lat, kleryk na V roku, członek 2 IDW, próba H.O. CEL: *przygotowanie do pełnienia funkcji kapelana harcerskiego, nabranie pewności w działaniu, zamknięcie próby H.O., odpoczynek.*

● **Włodzimierz Kozłowski**, 17 lat, uczeń technikum, drużynowy 17 IDH, ćwik. CEL: *wyrabianie głębszego talentu wodzowskiego, uświadomienie potrzeby działań wychowawczych drużynowego.*

● **Paweł Matuszak**, 17 lat, uczeń liceum, wódz zachowy, próba ćwika. CEL: *popieszczenie organizacji własnej pracy, zamknięcie próby ćwika.*

● **Mariusz Fordon**, 15 lat, uczeń technikum, zastępowy, wywiadowca. CEL: *doskonalenie zdolności wodzowskich, nabranie pewności w działaniu.*

● **Damian Lewandowski**, 14 lat, uczeń szkoły podstawowej, zastępowy, wywiadowca. CEL: *doskonalenie zdolności wodzowskich, doskonalenie nawyku pracy nad sobą i precyzowania celów.*

3.3. OPIS ZAJĘĆ KURSOWYCH

Wszystkie zajęcia kursowe mają otwartą formułę. Od uczestników będzie zależało jak dużo czasu zostanie poświęcone na dane zagadnienie oraz jakich będą używać form. Celem prowadzącego będzie zachęcenie do jak największej aktywności uczestników. Przewiduje się dyskusje, gry umysłowe, pracę w grupie, zastosowanie plastycznych form wypowiedzi, itp.

Z przyczyn czasowych poszczególne zagadnienia będą tylko wstępem, zachętą do dalszych poszuki-

Droga lidera jest czasami pod górę

wań i rozwijania swoich zdolności. Dlatego ważnym elementem zajęć jest skuteczne przekazanie „skrzynki z narzędziami” (terminologia, uświadomienie istnienia, nazwanie i usystematyzowanie działań, które wykonuje się intuicyjnie, etc.), która pozwoli liderowi świadomie kreować otaczającą rzeczywistość.

Zajęcia nr 1

— Kto to jest lider? Próba scharakteryzowania wodza, lidera, drużynowego itp. (dyskusja, gra — „scenki z życia”).

Zajęcia nr 2

— Cele statutowe związku. Poszukiwanie odpowiedzi: czy należy precyzować własne cele, poszukiwać priorytetów? (dyskusja, praca za statutem, tworzenie planu własnych celów: na rok, kwartał, miesiąc, tydzień).

Zajęcia nr 3

— Kujawska tożsamość kulturowa i Europa. Idea Europy ojczyzn czy asymilacja? Dziedzictwo jakie wnosimy do wspólnej dużej ojczyzny? Charakterystyka tożsamości kulturowej Kujaw i Polski? (dyskusja, gra — wyszukiwanie elementów tożsamości kulturowej, „scenki z życia” — mała forma teatralna).

Zajęcia nr 4

— Wychowawca — menedżer — marketer. Przedstawienie znaczenia i roli jaką spełniają we współczesnym świecie wychowawcy, menedżerowie, marketerzy (wykład, dyskusja — próba połączenia trzech elementów w jedną).

Zajęcia nr 5

— Organizacja i zarządzanie. Skuteczne formy prowadzenia zespołu, kierowania zadaniem. Przedstawienie ważności dokładnej analizy rynku — analizy dla business'u np. „SWOT”, badanie potrzeb harcerzy, rodziców, środowiska itp. Wytyczanie priorytetów. Opracowywanie danych i wyciąganie wniosków do planowania (wykład, dyskusja, sporządzanie ankiety do badania potrzeb).

Zajęcia nr 6

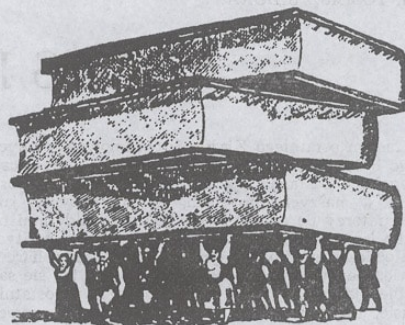
— Wychowanie gospodarcze. Sposoby zarabiania pieniędzy, wychowanie młodzieży w warunkach wolnego rynku (dyskusja — wyszukiwanie i analiza konkretnych przykładów).

Zajęcia nr 7

— Negocjowanie to komunikowanie się. Podanie kilku sposobów na poprawienie relacji między członkami zespołu oraz lepszego rozumienia się z otoczeniem. Sposoby negocjacji (wykład, gry, scenki).

Zajęcia nr 8

— *Savoir vivre* czyli „jak cię widzą tak cię piszą”. Uświadomienie konieczności stosowania zasad do-

Książki poruszają świat

brego wychowania, dobrej prezencji, itd. (dyskusja, podawanie przykładów).

Zajęcia nr 9

— Rozwijanie własnego umysłu. Uświadomienie potrzeby ciągłego wzrostu „...Idziemy naprzód i ciągle pniemy się wzwyż...”. Znalazienie własnych słabych miejsc oraz sposobów ich zwalczania (dyskusja, gra — kierunki pracy nad sobą, wykaz literatury).

Na koniec trzeba dodać, że kurs udał się wyśmienicie i jak przystało na liderów, I część odbyła się w Pradze Czeskiej, a II w Zakopanem. Zajęcia wzbudzały duże zainteresowanie głównie z powodu poznawania elementów działania menedżera, które można wprost wykorzystać jednocześnie w harcerstwie czyli organizacji non profit oraz buisnes'ie. Wszystkim, którzy burzą się na myśl o wprowadzaniu terminologii i pojęć z zakresu przedsiębiorczości chcę uspokoić, że kurs był robiony po harcersku. Stosowana terminologia i wiedza menedżerska była traktowana jako uzupełnienie metody harcerskiej.

Myszę, że ważne jest to, aby ukazywać młodszym i starszym instruktorom, iż umiejętności zdobyte w harcerstwie można śmiało wykorzystywać w pracy zawodowej. Krótko mówiąc, warto się kształcić na kursach harcerskich po to również, by móc lepiej wystartować w dorosłym życiu i tym samym być lepszym przykładem dla młodszych.

Kierowanie zasobami ludzkimi oraz umiejętność wytyczania strategii to najważniejsze umiejętności, które będą się liczyły w roku 2000 — tak twierdzą naukowcy! Chyba zatem nigdy nie trzeba przekonywać, że robienie takich kursów ma sens. Można również powiedzieć, że przedstawiany tutaj kurs był kolejnym krokiem zrobionym w kierunku kształcenia liderów, kto zrobi następny?

DRZEWA W POLSCE (część 5)

RODZINA KLONOWATYCH

W Polsce rodzinę klonowatych stanowi jeden gatunek — klon.

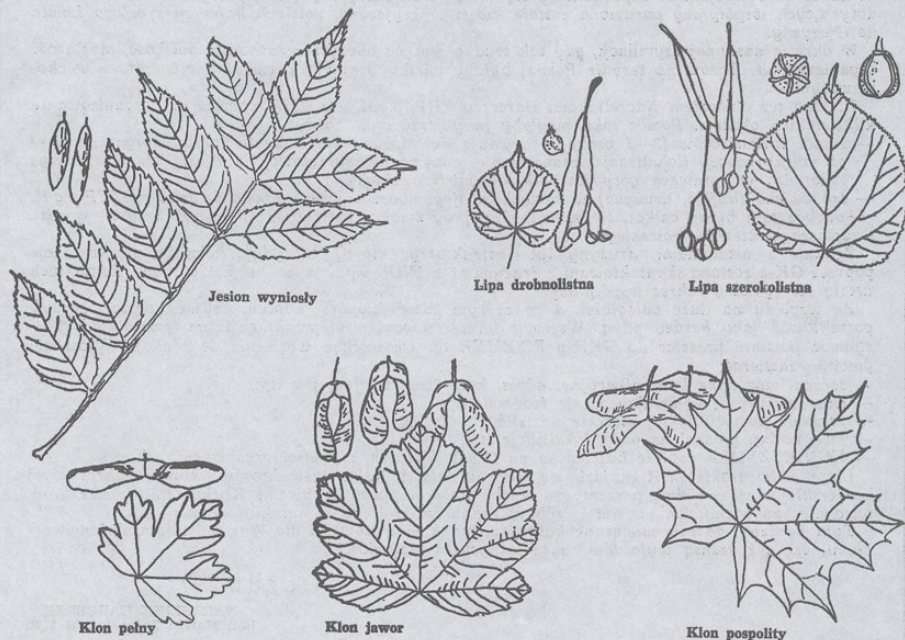
Klon jawor ma liście o blaszkach głęboko i ostro wciętych, kora luszczki się liszajowatymi płatami. Kwitnie w maju, po wypuszczeniu liści. Drewno białe lub żółtawe, twarde i atlasowopółskliwe, używane jest na forniry. Pączki jawora są zielone, z ciemniejszymi brzegami, natomiast Klon pospolity ma pączki czerwono-brązowe, wcięcia między kłapami liści zaokrąglone, a skrzydłaki szeroko rozwarste. Spotykany w całej Europie; w Polsce jest najczęstszy. Nie znosi gleb podmokłych i zasolonych. Zakwita w końcu kwietnia, a zaraz potem okrywa się liśćmi. Żyje najwyżej 150 lat. Żółtabiałe z różowym odcieniem drewno jest elastyczne i rezonansowe — używane do wyrobu instrumentów muzycznych. Klon polny „paklon” jest rzadszy od pospolitego i jawora. Często bywa krzewem. Rośnie bardzo wolno, ale jest jednocześnie odporny na skażenie powietrza i zacinienie (stosowany na żywo-ploty).

Jesion wyniosły, podobnie jak jaśmin, forsycja lub Bez lilak (sprowadzony z Konstantynopola) należy do Oliwkowatych. Pączki jego są zwykle drobne, czarne; kwiaty zebrane w wiewchy ukazują się przed rozwojem liści — siedzących i wyraźnie piłkowanych. Jedyny krajowy gatunek jesionu, typowy dla gleb żyznych i wilgotnych na nizinie i w niższych partiach gór. Sprzęży z drzewa jesionowego są również piękne jak wykonane z mahoni lub palisandru.

Twardy i elastyczny jesion nadaje się do wyrobu nart.

Podobne, złożone liście, ale o głębokich krawędziach posiada akacja — prawidłowo Robinia akacja z rodziny motylkowatych (zaliczamy do niej również fasolę i groszek). Sprowadzona z Ameryki Północnej jest chwastem w naszych lasach — zabija glebę i tłumi rozwój rodzimych gatunków. Chętnie sadzona dla pięknych, pachnących białych kwiatów.

Lipiec kojarzy się z brzękiem pszczół i zapachem lip. Już pod koniec czerwca zakwita Lipa szerokolistna (rodzina Lipowate) o wysokości max. 30 m. Liście ma duże, owłosione zwłaszcza na nerwach od spodu, a owoce kuliste i twarde z 5 grubymi żeberkami. Dziko rośnie na południu nizin, Wyżynie Małopolskiej, w Górach Świętokrzyskich i na Podhalu, czasem również w niższych partiach górskich. Lipa drobnolistna ma dwa razy mniejsze liście, jest drobniejsza; pień często z odrostami u podstawy, owoc — malutki, gruszkowaty orzeszek. Bardziej tolerancyjna na różne gleby rośnie w całym kraju. W miastach można zauważyć obce gatunki: sprawadzoną z Węgier Lipę srebrzystą i jej odmianę warszawską (Mariensztat) czy też ciemnozieloną Lipę krymską (Aleje Niepodległości, Aleje Żwirki i Wigury). Drewno lipowe służy różnorodnym celom — świetne na łyżki; z niego jest m.in. wykonany Ołtarz Mariacki. W połowie XVI w. rozpowszechniła się moda na szpalery i altanki lipowe.

KOMENTARZE - INFORMACJE

* WYDAWNICTWO „DROGOWSKAZÓW”

Nakładem Wydawnictwa „Drogowskazy” ukazały się następujące pozycje:

- „Regulamin Stopni Instruktorów” — cena 1,00 zł,
- W. Szczygieł, „Jak prowadzić zastęp harcerek” — 1,80 zł,
- R. Phillips, „System zastępowy” — 1,50 zł,
- Śpiewnik 22-go szczeblu „Watra” — 6,50 zł.

Pozycje można nabywać osobiście w siedzibie GKH-rzy lub za pomocą poczty. Przy zakupach pocztowych należy przysłać ksero wpłaty na konto GKH-rzy:

ZHR
PKO B.P. X/O Warszawa
1603-550462-132
z dopiskiem „książki”

* HARCERSKA BAZA DANYCH

3-cia Świecka Drużyna Harcerzy rozpowszechnia własny program komputerowy „MS - Windows” pt.: „Harcerska Baza Danych”. Program jest aktualnie testowany przez naszą redakcję. Zachęcamy drużyny do zapoznania się z tym programem, który może ułatwić np.: prowadzenie różno-

rakich ewidencji w waszych środowiskach. Kontakt z autorami programu: Adam Treftkowski, ul. Kardyn. S. Wyszyńskiego 2/23, 86-105 Świecie nad Wisłą, tel. (0-532) 122-67.

* CO DALEJ Z „DROGOWSKAZAMI”?

W październiku mija 1-sza rocznica objęcia „Drogowskazów” przez obecny zespół redakcyjny. W różnoraki sposób można ocenić miniony okres. Pewne jednak jest, że pismo stale się rozwija i systematycznie przybywa mu czytelników. W obecnej formie pismo z pewnością będzie się ukazywać do końca tego roku. Czyli przed wami jeszcze dwa spotkania (w listopadzie i grudniu) z „Drogowskazami”. Z nowym rokiem zespół redakcyjny podjął się nowego zadania o charakterze wyzwygni i będą musiały nastąpić pewne zmiany. Czy pojawi się nowy zespół redakcyjny, czy pismo zostanie miesięcznikiem, czy kwartalnikiem tego jeszcze nie wiadomo. Z całą pewnością będziemy starać się docierać do Was jak najczęściej, dlatego ważne jest, byście chcieli dzielić się z czytelnikami w całej Polsce tym wszystkim co u Was dzieje się dobrego, a również tym, z czym macie najwięcej kłopotów. Zapraszamy do współredagowania pisma.

CZUWAJ!
REDAKCJA

DRUHOWIE!

Na początku miesiąca na zaproszenie Naczelnictwa ZHP p.g.K. miałem zaszczyt wraz z Przewodniczącym ZHR oraz Naczelniczką Harceerek przebywać z „roboczą wizytą” w Londynie. Intencją gospodarzy było, abyśmy w gronie władz, tak bliskich organizacji, nawiązali bliższe kontakty oraz wzajemnie zapoznaliśmy się ze stylem i specyfiką naszej pracy. W trakcie rozmów dotyczących współpracy poruszona została kwestia przyjazdów polskich harcerzy z całego świata do Ojczyzny.

W okresie nasilonej asymilacji, gdy tak trudno jest na obczyźnie zachować polskość, możliwość organizowania obozów na terenie Polski, byłaby wielką atrakcją i ważnym elementem wychowawczym.

Dlatego też obiecałem Naczelnikowi Harcerzy ZHP p.g.K., że ZHR pomoże w zorganizowaniu kilku takich obozów. Pomoc taka mogłaby przybierać dwie formy:

- zespół instruktorów (2–3 osoby) podejmują się zapewnienia zaplecza formalnoorganizacyjnego miejsca obozu (lokalizacja, zaopatrzenie, ew. pomoc sprzętowa) w czasie obozu (pomaga i doradza w sprawach gospodarczo-kwatermistrzowskich),
  - srodowisko (hufiec, drużyna) w ramach swojego obozu organizuje podobóz drużyny ZHP p.g.K.
- Podobóz taki byłby całkowicie samodzielny programowo, potrzebne byłoby zapewnienie sprzętu i zaplecza kwatermistrzowskiego.

Zgodnie z ustaleniami, drużyny lub instruktorzy, którzy zdecydują włączyć się w akcję poprzez GK-ę zostaną skontaktowani z drużynami z ZHP p.g.K. i w indywidualnych kontaktach ustala szczegółowy zakres współpracy.

Ze względu na duże odległości, a co za tym idzie kłopoty komunikacyjne, proszę sprawę potraktować jako bardzo pilną. Wszyscy zainteresowani w nieprzekraczalnym terminie do 30 listopada powinni przesłać do GKH-y PISEMNE zgłoszenie chęci włączenia się w akcję. Zgłoszenia powinny zawierać:

- szczegółowe dane komunikacyjne: adres, koniecznie telefon, fax itp.,
  - charakterystykę zgłaszającego się środowiska,
  - zakres pomocy jakiej możecie udzielić,
  - ewentualny pomysł na obóz, lokalizację itp.,
  - KONIECZNIE — opinię hufcowego na temat Waszych zdolności organizacyjnych.
- Liczę, że w gronie ZHR znajduje się kilka drużyn i kilku instruktorów, którzy zakres swojej harcerek służby zechcą poszerzyć o służbę Polakom poza granicami Kraju. Oni na nas liczą, więc nie zawiedźmy ich nadziei i zróbmy to, za nam ktoś inny...
- Tym bardziej, że raz nawiązane kontakty, mogą zaowocować i dla Was ciekawymi doświadczeniami, czy też szansą wyjazdów zagranicznych w przyszłości.

CZUWAJ!
NACZELNIK HARCERZY
hm. Marcin Jędrzejewski H.R.

* OGÓLNOPOLSKA ROWEROWA PIELGRZYMKA MŁODZIEŻY DO RZYMU „VICTORIA 2000” — SIERPIEŃ 1996

W roku 2000 rozpocznie się trzecie tysiąclecie chrześcijaństwa. Ten fakt stał się impulsem do powstania pomysłu, który wyszedł z Lublina, a którego patronem w chwili obecnej jest Stowarzyszenie Kupców i Sprzedawców Lubelskich „Victoria”. Inicjatywa dotyczy zorganizowania w sierpniu 1996 roku Ogólnopolskiej Pielgrzymki Rowerowej do Rzymu.

Uczestniczyć w tej wyprawie może ok. 2000 osób, a wstępnie swoje uczestnictwo zadeklarowało ZHR, SHK Zawisza i KSM. Struktura organizacyjna przedsięwzięcia oparta jest na 20-osobowych grupach koordynowanych w systemie dziesiątkowym (20 × 10 × 10). Podjęto już szereg rozmów ze sponsorami i różnymi instytucjami. W Krakowie, Warszawie i Lublinie odbyły się kiermasze ogrodnicze reklamujące imprezę i dające pierwszy dochód. W kosztach kalkulowany jest również zakup sprzętu, w tym rowerów, natomiast indywidualny koszt uczestnika nie powinien przekroczyć kosztów obozu harcerek. Brak sprzętu nie powinien być barierą dla uczestnictwa.

Rolą poszczególnych organizacji uczestniczących, a przede wszystkim drużyn, Kręgów Starszego Harcerstwa, Kręgów Instruktorskich będzie przygotowanie metodyczno-programowe oraz realizacja celów wychowawczych. Dolna granica wieku nie powinna przekroczyć 15 lat. Przygotowania należy tak prowadzić, aby w pielgrzymce wzięła również udział młodzież z rodzin ubogich nie będąca członkami naszych drużyn.

Bezpośrednio zainteresowane środowiska będą uczestniczyć w dopracowywaniu koncepcji programowo-organizacyjnej.

- W związku z powyższym proszę:
- Przewodniczących Zarządów Okręgów, Komendantów i Komendantki Chorągwi, Hufcowych i Hufcovek o jak najszybsze przekazanie informacji,
  - zainteresowanych drużynowych i drużynowe (szczebowych, szefów Kręgów) o podjęcie wstępnej decyzji i przesłanie do 30 X 1995 r. (a najlepiej wcześniej) zgłoszenia: nazwa jednostki, imię, nazwisko drużynowego, adres, ilość zgłaszanych harceerek — na adres W. Hausner, ul. Czapca 3/8, 30-049 Kraków,
  - Przewodniczących Zarządów Okręgów o pomoc organizacyjną na poziomie koordynacji różnych przedsięwzięć przygotowawczych, o powołaniu w możliwie szybkim czasie osób odpowiedzialnych na terenie obwodów, miast, samodzielnych środowisk oraz do 15 XI 1995 r. o powołanie oficjalnych koordynatorów na poziomie Okręgów (jednego na każde 10–20-osobowych grup) oraz o bieżące nadsyłanie informacji o tych osobach na podany wyżej adres,
  - Kapelanów o objęcie opieką drużyn uczestniczących.

CZUWAJ!
Wiceprzewodniczący ZHR
(—) Wojciech Hausner hm.

* WARSZTATY DZIENNIKARSKIE ZHR „PIÓRO 2”

Organizator: Główna Kwatera Harcerzy
Miejsce: Politechnika Krakowska
Termin: sobota 18 listopada '95, tydzień przed Zjazdem Programowo-Metodycznym OH-y.

Uczestnicy: redaktorzy wydawnictw ZHR, ew. osoby rekomendowane przez redaktorów, które spełnią wszystkie warunki uczestnictwa.

- Liczba uczestników: 12 najlepszych kandydatów.
CELE WARSZTATÓW:
- rozwój osobowy i zdobywanie nowych kwalifikacji przez wędrowników i instruktorów,
  - podniesienie jakości metod i efektów pracy w redakcjach harcerek,

NR 10 (31)

- stworzenie płaszczyzny kontaktów dla różnych środowisk tworzących wydawnictwa,
- uzyskanie dobrych tekstów do publikacji (pion Warsztatów),
- wykształcenie osób mogących w przyszłości reprezentować ZHR w skali lokalnej (prasa, radio, kontakty z instytucjami).

ROBERT KAWALKO phm.

* PROGRAM HARCERSKI

Zachęcamy was do oglądania, w co drugi wtorek, w I programie TVP „MAGAZYN HARCERSKIEGO” realizowanego przez instruktorów ZHR. Najbliższa emisja 7 listopada i 14 listopada br.

* KONKURSY GKH-rzy

Przedłużamy termin nadsyłania prac konkursowych. Czekaemy na wasze plany pracy oraz zdjęcia do 20 listopada br.

REGULAMIN KONKURSU NA NAJLEPSZY PLAN PRACY ORGANIZACJI HARCERZY ZHR

1. W konkursie mogą brać udział plany pracy dowolnego typu obozu każdej drużyny męskiej ZHR.
2. Plany pracy na konkurs zgłaszają Hufcowi. Z każdego hufca mogą zostać zgłoszone maksimum 2 plany pracy.
3. Zgłoszenie powinno zawierać:
  - Konkursowy Plan Pracy,
  - Krótkie uzasadnienie hufcowego, co zdecydowało o wyborze danego planu,
  - Protokół z wizytacji obozu wraz z oceną stanu realizacji danego planu.
4. Przy ocenie planów będą brane pod uwagę następujące kryteria:
  - Ręczność analizy stanu drużyny;
  - Zgodność stanowionych celów z rzeczywistymi potrzebami;
  - Dobór form pracy zgodnie z postawionymi celami;
  - Pomysłowość;
  - Atrakcyjność dla harceerek (zuchów, wędrowników).
5. Termin ogłoszenia upływa 20 listopada 1995 r.
6. Ogłoszenie wyników nastąpi na Zjeździe Programowo-Metodycznym Organizacji Harcerzy.
7. Drużyna, której plan pracy otrzyma I miejsce, otrzyma namiot 3-osobowy, zaś hufiec — dotację w wysokości 1.000,00 zł na organizację dowolnej imprezy programowej hufca. Najlepsze plany pracy zostaną opublikowane w „Drogowskazach”.

KONKURS FOTOGRAFICZNY ZHR

W bieżącym roku Główna Kwatera wydała zestaw pocztówek obozowych. Kłopoty z doбором zdjęć skłoniły nas do ogłoszenia niniejszego konkursu. Sześć lat działania ZHR to wystarczająco długi okres aby zgromadzić ciekawe archiwum fotograficzne. Chcielibyśmy, aby te najciekawsze prace mogły być dostępne w Głównej Kwaterze, tak aby w przyszłych wydawnictwach publikować te rzeczywiście najlepsze prace.

1. W konkursie mogą wziąć udział wszyscy członkowie ZHR, a także zespoły i dowolne jednostki organizacyjne.
2. Zgłoszenie powinno się składać z odbitki (barwnej lub czarno-białej) negatywu, krótkiego opisu zgłaszanego zdjęcia, danych o autorze (autorach).
3. Termin ogłoszenia upływa 20 listopada br.
4. Wyniki zostaną ogłoszone na Zjeździe Programowo-Metodycznym.
5. Zgłoszenie na konkurs jest jednocześnie przekazaniem praw autorskich Głównej Kwaterze Harcerzy.
6. Za najlepsze prace zostaną ufundowane nagrody w postaci akcesoriów fotograficznych.

NACZELNIK HARCERZY
DROGOWSKAZY 17

archiwum

GRY HARCERSKIE

Celem poniższych gier jest rozwijanie zdolności zapamiętywania, co do której, ze względu na ważność i przydatność w dzisiejszym rozwijającym się świecie, chyba nie trzeba przekonywać. Przeprowadzenie ich wymaga wcześniejszego przygotowania odpowiednich rysunków, plansz czy rekwizytów. Pamiętać należy, że każdy z naszych harcerzy ma inny system i tempo zapamiętywania i odtwarzania wiadomości, dlatego zdecydowanie nie są to ćwiczenia, podczas których należy używać stopera.

TWORZENIE OBRAZÓW

1. Na planszy lub dużej kartce papieru umieszczamy wyrażone rysunki prostych przedmiotów (ok. 10), np. szklanki, dłoni, piłki itd. Następnie pokazujemy je harcerzom przez krótki okres czasu, zasłaniając planszę i prosimy, aby wypisali lub narysowali je indywidualnie, każdy na swojej kartce. Kolejny etap gry może być podobny z tą tylko różnicą, że umieszczamy większą ilość lub bardziej skomplikowane rysunki. Ewentualnie jeżeli nie mamy przygotowanej planszy, przedmioty te możemy umieścić na stole, za każdym razem polecając harcerzom, aby odwrócili się i wykonali czynności jak w poprzednim wariancie.

2. Innym ćwiczeniem może być system tzw. obrazów kojarzonych. Na kartce papieru umieszczamy pary przedmiotów (np. krawat—lampa, kieliszek—but, telefon—radio) jedną nad drugą i pokazujemy je harcerzom. Następnie zakrywamy planszę i każdemu uczestnikowi gry rozdajemy kartkę, na której znajdują się te same przedmioty w identycznym porządku, z tą tylko różnicą, że część z nich została usunięta. W wolne miejsca należy wpisać nazwy brakujących przedmiotów lub narysować je możliwie jak najdokładniej. Dobór elementów ćwiczenia jest przypadkowy — nie istnieją między nimi żadne oczywiste związki logiczne, dlatego przed grą warto zasugerować harcerzom, aby próbowali wymyślić jakiś związek, logiczny lub nie, jakiś prościutki scenariusz, historijkę pozwalającą na skojarzenie i zapamiętanie obrazków, np. kieliszek—but: szewc bez butów chodzi, zwłaszcza kiedy w kieliszek patrzy, ale równie dobrze komuś wizerunek kieliszka na nóżce może kojarzyć się ze stopą, a ta z kolei z butem. Struktura naszego mózgu jest taka, że umożliwia wszelkie skojarzenia, dopatrywanie się związków między przedmiotami pozornie bez związku. Grę utrudniamy poprzez zwiększanie ilości par przedmiotów.

Podobnie jak w poprzedniej grze zamiast planszy możemy powyższe przedmioty umieścić na stole (pamiętając, aby były ułożone w wyraźne pary) a następnie usunąć z niego po jednej rzeczy z każdej pary.

OBRAZY SEMANTYCZNE

1. Powoli, bardzo wyraźnie czytamy lub zapisujemy, jedno po drugim na arkuszu papieru (tak, aby wszyscy widzieli), kilka lub kilkanaście nie związanych ze sobą słów. Zakrywamy arkusz i rozdajemy harcerzom kartki ze skrótami utworzonymi według schematu umieszczonego poniżej:

SPODNIE	SPO
FARTUCH	FAR
OBIEKTYWIZM	OBKT
WRÓBEL	WRB itd.

Ważne jest, aby odpowiednie skróty podane były w kolejności przedstawionych wcześniej słów. Następnie polecamy harcerzom aby obok skrótów napisali pełne,

wcześniej usłyszane słowa czy napisane wyrazy. Kolejne, trudniejsze warianty to zwiększanie ilości słów oraz wypisywanie skrótów w innej kolejności niż pierwotnie.

2. Druga gra z tej serii także ma na celu uświadomienie, iż skrót stanowi wskazówkę pomocną w odtwarzaniu z pamięci. Tym razem na planszy lub na kartkach, które rozdajemy każdemu harcerzowi, umieszczamy kilkanaście skrótów, jeden pod drugim, do których należy dopisać od dwóch do pięciu znaczeń (w zależności od stopnia trudności ćwiczenia) np. SPO = spodnie, szpan, spodek, spożywczy.

3. Przedstawiamy harcerzom 10 wyrazów napisanych na dużej kartce papieru lub po prostu wyraźnie je czytamy, po czym zakrywamy planszę i rozdajemy uczestnikom ćwiczenia kartki z niepełnymi wyrażeniami, które należy uzupełnić, np.:

inicjatywa ustawodawcza	inicjatywa .....
popelnic niewybaczalny	popelnic .....
bład	falszywym
podążać	tropem
być poza	podejrzaniem
sprawdzić wiarygodność	partnera
partnera	

Podany zestaw stanowi oczywiście jedynie wzór, na podstawie którego możesz opracować własne zestawy dobierając wyrażenia zgodne z potrzebami, zainteresowaniami i osobowością Twoich harcerzy lub z aktualnie realizowanym programem.

Nasi słuchacze i rozmówcy nie są jednakowi; inaczej przemawiamy do dzieci, do dorosłych, młodszych i starszych, do osób bez wykształcenia i profesorów. Słownictwo dostosowujemy do osób, które nas słuchają. Dlatego też ćwiczenia takie jak to, powinny służyć rozwijaniu swobody wypowiedzi, bogactwa i precyzji myśli w rozmowach, dłuższych tekstach pisanych, korespondencji, przemówieniach, wykładach, ale także w lekturach. Im więcej nasi harcerze znają słów, tym lepiej się wysławiają, ale też szybciej czytają i łatwiej rozumieją.

4. Często uskarżamy się, że nie pamiętamy nazwisk aktorów, artystów, polityków... choć są to bardzo znane nam postacie. Zjawisko to wynika z faktu, że pamięć imion i nazwisk jest dosyć nietrwała. Z niczym się one nie kojarzą, niekiedy są abstrakcyjne, często składają się z sylab obco brzmiących lub w połączeniu nic nam nie mówiących.

W tym przypadku możemy zastosować następujące ćwiczenie.

Przygotowujemy rysunki lub zdjęcia postaci (mogą to być osoby fikcyjne, ale także prawdziwe, takie, o których Twój harcerze powinni coś wiedzieć), pod którymi umieszczamy imię, nazwisko, zawód (lub inne informacje, które byś chciał przekazać harcerzom). Po zapoznaniu się harcerzy z rysunkami, zakrywamy je, a uczestnicy gry na swoich własnych kartkach zapisują informacje, które zapamiętali. Grę możemy utrudniać poprzez zwiększanie ilości postaci oraz informacji o nich (np. miejsce urodzenia, uprawiana dyscyplina sportu, stan cywilny itd.).

opracował: ów. WL Kozłowski
na podstawie książki
dr. Jocelyne de Rotrou
„Pamięć doskonała”
wyd. W.A.B. Warszawa 1995 r.

NR 10 (31)

splyw Notecią

„DROGOWSKAZY” — PISMO INSTRUKTORÓW ZHR

Ukazuje się raz w miesiącu * Numer 10 (31) * ROK IV * 22 października 1995 roku

REDAKCJA W SKŁADZIE: Włodzimierz Kozłowski ów, Tomasz Sibora hm.
(redaktor naczelny), Janina Sikorska (korekta), ks. pvd. Andrzej Zakrzewski.

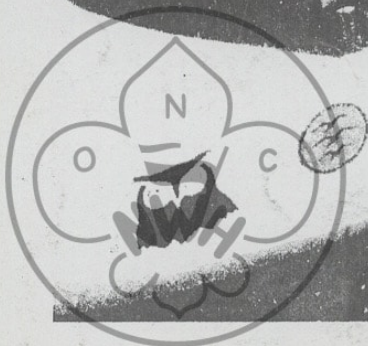
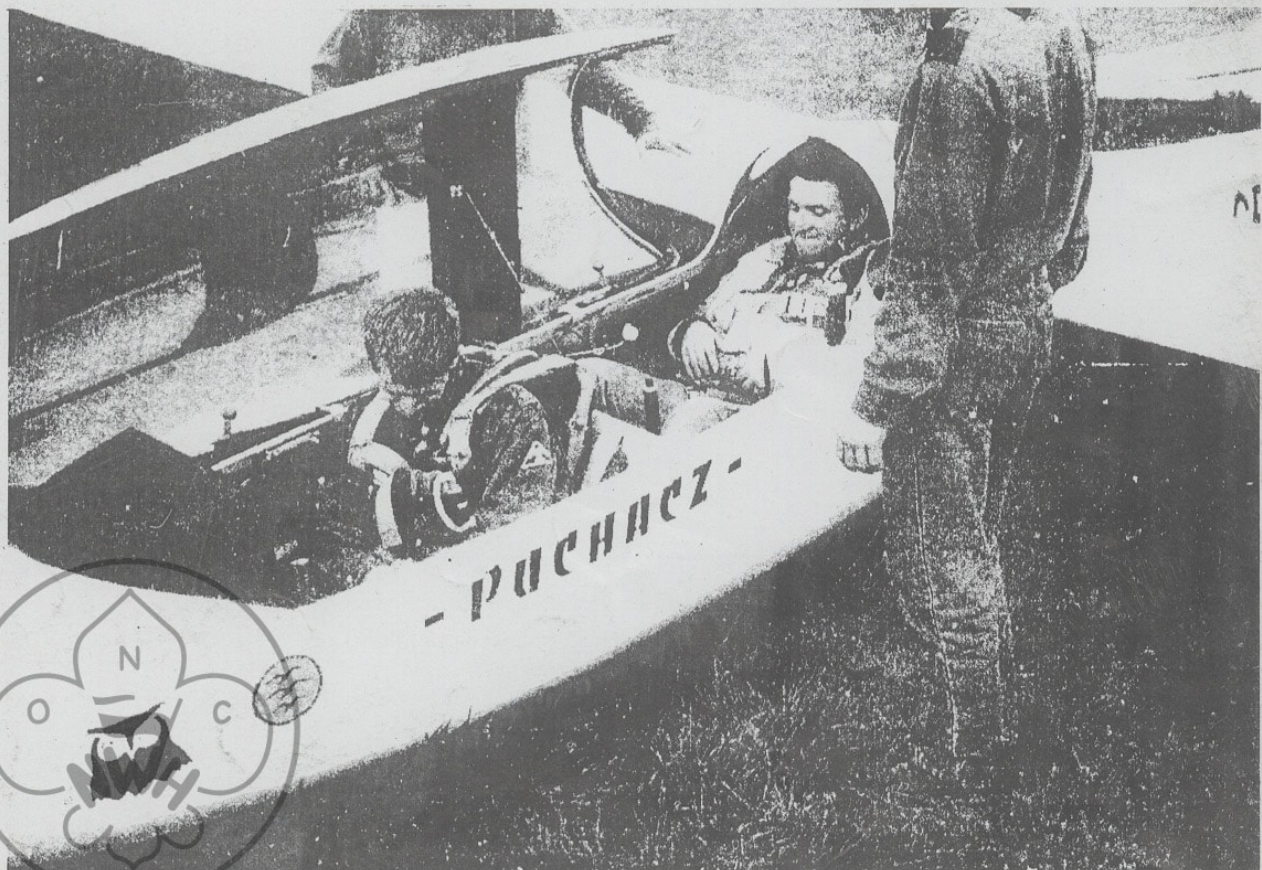
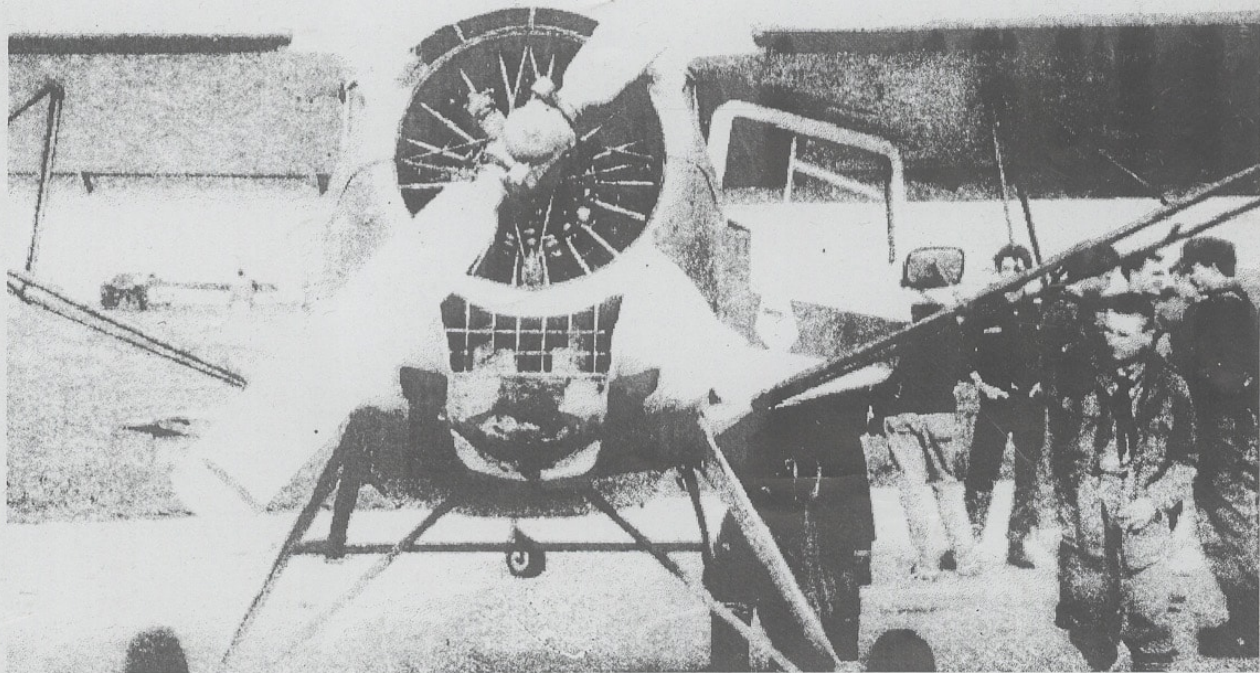
STALI WSPÓLPRACOWNICY: Marcin Jędrzejewski hm. (Warszawa),
Robert Wiraszka hm. (Radom).

ADRES REDAKCJI: 88-108 Inowrocław 8, ul. Roosevelta 36, skr. poczt. 17.

WYDAWCA: GŁOWNA KWATERA HARCERZY ZHR

Druk i oprawa „Stempl-Druk” Inowrocław, ul. Orłowska 34

CENA 1 ZŁ

archiwum

na lotnisku aeroklubu kujawskiego